

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024—2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta (HE 75/2023 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan, sivistysvaliokuntaan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- sivistysvaliokunta SiVL 9/2023 vp
- työelämä- ja tasa-arvovaliokunta TyVL 5/2023 vp
- perustuslakivaliokunta PeVL 15/2023 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Eva Ojala, sosiaali- ja terveysministeriö
- finanssineuvos Minna Liuttu, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Ilari Ahola, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Tiina Järvinen, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Marjut Vuorela, Vanhusasiavaltuutetun toimisto
- erityisasiantuntija Marko Leimio, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
- yhdenvertaisuusvaltuutettu Kristina Stenman, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
- professori Juho Saari, Tampereen yliopisto
- päämatemaatikko Henri Riuttala, Kansaneläkelaitos
- tutkimuspäällikkö Jussi Tervola, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- toimitusjohtaja Virpi Holmqvist, Attendo
- liiketoimintajohtaja Arne Köhler, Espero Care Oy
- Johtava elinkeinoasiantuntija Laura Lindeberg, Hyvinvointiala HALI ry
- pääsihteeri Vertti Kiukas, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
- asiantuntija Suvi Mäkeläinen, Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp

- sosiaalipolitiikan asiantuntija Erica Alaluusua, Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry
- sosiaalipolitiikan asiantuntija Sakari Tuomisto, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
- toiminnanjohtaja Jukka Haapakoski, Työttömien Keskusjärjestö ry
- valtiotieteen tohtori Yrjö Mattila

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- asiantuntija Sanna Ahola, Ihmisoikeuskeskus
- lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen, Lapsiasiavaltuutetun toimisto
- sisäministeriö
- opetus- ja kulttuuriministeriö
- professori Heikki Hiilamo, Helsingin yliopisto
- Akava ry
- Amnesty International, Suomen osasto ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
- Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
- Hyvinvointiala HALI ry
- Ihmisoikeusliitto
- Keskuskauppakamari
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry
- Monimuotoiset perheet -verkosto
- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
- STTK ry
- Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry
- Suomen Yrittäjät ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024—2027. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia sekä lapsilisälakia.

Esityksen mukaan eräitä etuuksia ja rahamääriä, jotka on sidottu kansaneläkeindeksiin tai elinkustannusindeksiin, ei tarkistettaisi siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa säädetään tai elinkustannusindeksin muutosta vastaavasti vuosina 2024—2027. Ehdotettu uusi laki koskisi sairausvakuutuslain mukaista päivärahaetuuksien vähimmäismäärää, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärää, työttömyysturvalain mukaisen peruspäivärahan, peruspäivärahan korotusosan ja lapsikorotuksen määrää, lasten kotihoiton tuesta ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain mukaisia etuuksia, yleisestä asumistuesta annetun lain mukaisia rahamääriä, eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain mukaisia rahamääriä, opintotukilain mukaisen opintorahan, opintorahan huoltajakorotuksen ja oppimateriaalisän määrää, aikuiskoulutusetuuksista annetun lain mukaista aikuiskoulutustuen perusosan määrää sekä

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp

kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain mukaista vastaanottorahaa ja käyttörahaa. Lisäksi eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia muutettaisiin väliaikaisesti siten, että asumistuessa huomioon otettavien lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannusten määriä, keskimääräisiä asumismenoja sekä asumismenojen enimmäismääriä ei tarkistettaisi vuosina 2024—2027.

Lait olisivat voimassa vuoteen 2027 saakka, kuitenkin siten, että mikäli kansaneläkeindeksin pisteluku on jonain lakien voimassaolovuotena vähintään 2009, lakia sovellettaisiin vain sen vuoden loppuun. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että etuuksien ja rahamäärien tarkistusten tekemättä jättämisen vaikutus etuuksien ja rahamäärien reaaliseen tasoon olisi enintään 10,2 prosenttia.

Lapsiperheiden tukemiseksi esitetään muutettavaksi lapsilisälakia korottamalla neljännes ja viidennen sekä sitä useamman lapsen lapsilisää, lapsilisän yksinhuoltajakorotusta sekä alle kolmevuotiaiden lasten lapsilisää.

Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan, jossa tavoitteena on julkisen talouden tasapainottaminen. Esityksen on arvioitu enimmillään vahvistavan julkista taloutta 320 miljoonalla eurolla. Lisäksi valtiovarainministeriö on arvioinut esityksen nostavan työllisyyttä jopa 22 700 työllisellä. Ehdotettua etuuksien ja rahamäärien tekemättä jätettävää indeksitarkistusta ei olisi tarkoitus korvata myöhemmin tehtävillä indeksikorotuksilla.

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2024 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024. Laki eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024—2027 ja laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 54 §:n väliaikaisesta muuttamisesta olisivat voimassa 31.12.2027 saakka.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksen tarkoituksena on toteuttaa pääministeri Orpon hallitusohjelman tavoitetta julkisen talouden tasapainottamisesta sekä työllisyyden lisäämisestä. Hallitusohjelman mukaisesti ehdotetaan, että kansaneläkeindeksiin ja kuluttajahintaindeksiin sidottujen etuuksien ja etuuden määräytymiseen vaikuttavien rahamäärien indeksikorotukset jätetään tekemättä vuosina 2024—2027.

Ehdotettu indeksijääditys koskee sairausvakuutuslain mukaista päivärahaetuuksien vähimmäismäärää, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärää, työttömyysturvalain mukaisen peruspäivärahan, peruspäivärahan korotusosan ja lapsikorotuksen määrää, lasten kotihoidon tuesta ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain mukai-

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp

sia etuuksia, yleisestä asumistuesta annetun lain mukaisia rahamääriä, eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain mukaisia rahamääriä, opintotukilain mukaisen opintorahan, opintorahan huoltajakorotuksen ja oppimateriaalisän määrää, aikuiskoulutusetuuksista annetun lain mukaista aikuiskoulutustuen perusosan määrää sekä kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain mukaista vastaanottorahaa ja käytörahaa. Myös eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti siten, että asumistuessa huomioon otettavien lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannusten määrää, keskimääräisiä asumismenoja sekä asumismenojen enimmäismääriä ei tarkisteta vuosina 2024—2027.

Lisäksi esityksellä ehdotetaan tuettavaksi lapsiperheiden toimeentuloa korottamalla neljännes sekä sitä seuraavien lasten lapsilisää, alle kolmevuotiaiden lasten lapsilisää sekä lapsilisän yksinhuoltajakorotusta.

Ehdotuksen ulkopuolelle jäävät kansaneläke, takuueläke, perhe-eläke, kansaneläkelain mukainen lapsikorotus, vammaisetuudet, rintamalisät, toimeentulotuen perusosa, luopumistuen täydennysosa eläkkeeseen rinnastuvana etuutena sekä lääkekorvauksen vuotuinen omavastuu (ns. lääkekatto). Ehdotettu laki ei myöskään koske sotilasavustuksen perusavustusta, joka on sidottu kansaneläkkeen määrään, eikä elatustukea, joka tarkistetaan indeksillä vastaavasti kuin elatusavut. Edellä mainittujen etuuksien osalta indeksitarkistukset tehtäisiin voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Indeksijäädystä koskevat lait ovat esityksen mukaan voimassa vuoteen 2027 saakka, kuitenkin siten, että etuuksien ja rahamäärien tarkistusten tekemättä jättämisen vaikutus niiden reaaliseen tasoon on enintään 10,2 prosenttia.

Esitys liittyy hallitusohjelman tavoitteeseen julkisen talouden tasapainottamisesta ja työllisyyden edistämisestä. Sen on arvioitu enimmillään vahvistavan julkista taloutta 320 milj. eurolla, josta valtion osuus on 280 milj. euroa ja kuntien osuus 40 milj. euroa.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan hallituksen esityksessä esitetyillä, julkisen talouden tilanteeseen ja kehitysnäkymiin kuten rakenteelliseen alijäämään liittyvillä seikoilla, voidaan sinänsä perustella indeksitarkistusten tekemättä jättämistä. Ottaen huomioon hallituksen esityksessä esitetyt arviot työllisyyden vahvistumisesta, lakiesityksellä voidaan lausunnon mukaan katsoa olevan merkitystä perustuslain 18 §:n 2 momentin mukaisen työllisyyden edistämismääräyksen kannalta (kappale 10). Perustuslakivaliokunnan mukaan lakiehdotukset voidaan hyväksyä tavalisen lain säätämisyksityksessä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää lakiehdotuksia esityksen tavoitteiden kannalta perusteltuina ja puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina paitsi 1. lakiehdotuksen hyväksymistä muiden samaan aikaan käsittelyssä olevien esitysten vuoksi muutettuna.

Indeksitarkistukset

Kansaneläke- ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja etuuslakien rahamäärien määrä säilyy ehdotuksen mukaan vuoden 2023 tasossa vuoteen 2027. Toteutettavaa indeksitarkistusten

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp

jäädytystä ei ehdoteta kompensoitavaksi myöhemmin, vaan muutos on tarkoitettu pysyväksi. Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että ehdotetun indeksijäädytyksen monivuotisuus vaikuttaa ehdotuksen vaikutusten arviointiin. Perustuslakivaliokunta ei pidä nyt ehdotetun indeksijäädytyksen pitkää ajallista kestoa sellaisenaan aivan ongelmattomana (kappale 12).

Indeksien jäädytyksen vaikutukset koskevat niitä henkilöitä ja kotitalouksia, jotka saavat jäädytyksen kohteena olevia etuuksia, joiden reaalin taso laskee. Tosiasialliset vaikutukset vaihtelevat etuudensaajan tilanteen mukaan. Indeksitarkistusten jäädytyksen vaikutus on sitä suurempi, mitä pitempään etuutta saadaan. Lisäksi jäädytyksen vaikutus kumuloituu, jos henkilö tai kotitalous, johon hän kuuluu, saa useampaa jäädytyksen piiriin kuuluvaa etuutta.

Esityksen arvioidaan lisäävän toimeentulotuen käyttöä. Esityksen perustelujen mukaan toimeentulotukimenot kasvavat ensi vuonna 12,1 milj. euroa ja enimmillään 40 milj. euroa vuonna 2027. Kunnat rahoittavat puolet toimeentulotukimenoista, mikä toteutetaan vähentämällä kuntien valtionosuuksia, jolloin täysimääräinen 20 milj. euron vaikutus huomioidaan valtionosuuksissa vuonna 2029.

Kaikkein pienituloisimmilla henkilöillä tai kotitalouksilla käytettävissä olevat tulot eivät kuitenkaan välttämättä laske, sillä toimeentulotuki kompensoi muiden etuuksien menetystä. Muille kuin toimeentulotuen saajille indeksitarkistusten tekemättä jättämisestä aiheutuvaa ensisijaisten etuuksien reaalin tason laskua kompensoivat osin lapsilisään ehdotetut korotukset.

Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan myöskään nyt ehdotettu indeksitarkistuksien tekemättä jättäminen ei kattosäännöskään huomioon ottaen kokonaisuutena arvioiden heikennä niin olennaisesti perustuslain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettua perustoimeentulon turvaa, että sääntely ei vastaisi perustuslain 19 §:n 2 momentin vaatimuksia. Perustuslakivaliokunta pitää kuitenkin aikaisempaan käytäntönsä viitaten huolestuttavana, että sääntelyn vaikutukset kohdistuvat voimakkaammin pienituloisiin henkilöihin ja kotitalouksiin (kappale 15).

Ehdotetut muutokset lisäävät viimesijaisen toimeentulotuen tarvetta. Valiokunta toistaa näkemyksensä siitä, että sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuden ja työnteon kannusteiden näkökulmasta ei ole tarkoituksenmukaista lisätä toimeentulotuen käyttöä (mm. StVM 8/2019 vp, StVM 30/2022 vp, StVM 13/2023 vp). Pitkäaikaisella toimeentulotukiasiakkuudella on myös todettu olevan yhteys hyvinvoinnin ja terveyden ongelmiin sekä ylisukupolviseen huono-osaisuuteen. Perustuslakivaliokunta on pitänyt huolestuttavana sitä, että ehdotetun lainsäädännön on arvioitu ohjaavan etuudensaajia viimesijaiseksi tarkoitettun toimeentulotuen saajiksi. Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että toimeentulotukeen liittyvä muusta sosiaaliturvajärjestelmästä poikkeava tarveharkinta ja menokontrolli (kappale 16). Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitusohjelmaan sisältämä ja eduskunnan edellyttämä toimeentulotuen kokonaisuudistus toteutetaan. (StVM 54/2014 vp ja StVM 29/2022 vp)

Perustuslakivaliokunta viittaa myös esityksen perusteluissa selostettuun Euroopan sosiaalista peruskirjaa valvovan sosiaalisten oikeuksien komitean ja YK:n taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia valvovan TSS-komitean soveltamiskäytäntöön. Perustuslakivaliokunta toistaa suhtautuvansa erittäin vakavasti sosiaalisen peruskirjan valvontakäytännössä esitettyihin huomi-

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp

oihin. Perustuslakivaliokunnan mielestä valtioneuvoston tulee pikaisesti aloittaa asiaa koskeva perusteellinen tarkastelu (kappale 18).

Kansaneläkeindeksin kehitys on sidottu kuluttajahintojen kehitykseen, joten esityksen vaikutukset riippuvat tulevasta inflaatiokehityksestä. Esityksen pohjana on valtiovarainministeriön ennuste talouden ja kustannustason kehityksestä. Ehdotettu lakisääteisten indeksitarkistusten tekemättä jättäminen alentaa etuusmenoja yhteensä 239 milj. euroa vuonna 2024 ja 549 milj. vuonna 2027. Ottaen huomioon verovaikutukset jäädytyksen vuoksi julkisten menojen arvioidaan alenevan 167 milj. euroa vuonna 2024 ja 384 milj. euroa vuonna 2027.

Indeksitarkistusten tekemättä jättäminen vahvistaa työllisyyttä esityksen perustelujen mukaan 22 700 työllisellä. Jos kaikki hallitusohjelmassa sovitut toimenpiteet pannaan täytäntöön ja indeksien jäädytys toteutuu täysimääräisenä (10,2 prosenttia) työllisyys vahvistuisi kuitenkin valtiovarainministeriön arvion mukaan 18 600 työllisellä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnon mukaan työllisyysvaikutusten näkökulmasta kyse on merkittävästä yksittäisestä toimesta hallitusohjelman mukaisessa tavoitteessa 100 000 uudesta työllisestä. Lausunnon mukaan on kuitenkin hyvä huomioida, että esityksen työllisyysvaikutuksia koskevaan arvioon liittyy epävarmuustekijöitä, kuten arvioihin aina, mm. siksi, että indeksijäädytysten vaikutus perustuu kuluttajahintojen ennustettuun muutokseen. Inflaation heikentyessä indeksitarkistusten tekemättä jättämisen vaikutukset pienenevät. Hallituksen ensimmäisen budjettiesityksen päätösten on arvioitu vahvistavan työllisyyttä merkittävästi. Valtiovarainministeriö on arvioinut, että vuonna 2024 voimaan tulevat muutokset vahvistavat työllisyyttä 60 000—65 000 työllisellä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnon mukaan on myös huomioitava, että sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön sosiaaliturvan muutoksia koskevat vaikutusarviot osoittavat muutosten vahvistavan työn teon kannustimia. Työn tekemisen ja lisätyön vastaanottamisen kannusteiden parantuminen on lausunnon mukaan huomioitava myönteisenä asiana myös lapsiperheiden toimeentulon mahdollisen parantumisen kannalta.

Valiokunnan saamien tietojen mukaan useiden etuuksien indeksijäädytykset kohdistuvat enemmän naisiin kuin miehiin. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan näkemykseen, että hallituksen on tärkeää seurata myös lain mahdollisia sukupuolivaikutuksia.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta nostaa lisäksi esille, että esityksen ehdotukset vaikuttavat myös vammaisten henkilöiden toimeentuloon, mikäli he saavat indeksitarkistusten jäädytyksen piiriin kuuluvia etuuksia. Vammaisten henkilöiden tulot perustuvat muuta väestöä yleisemmin tulonsiirtoihin ja palkkatulojen sijaan tärkeimpiä tulonlähteitä ovat eläketulot ja vammaisetuudet. Näitä etuuksia indeksitarkistusten jäädytys ei koske. Toisaalta osa vammaisista henkilöistä saa samanaikaisesti useampaa eri etuutta, kuten asumisen tukia, vähimmäismääräistä sairauspäivärahaa tai kuntoutusrahaa, jolloin indeksitarkistusten jäädyttäminen vaikuttaa heidän toimeentuloaan heikentävästi. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnon mukaan vammaisten henkilöiden toimeentulon osalta on huomioitava, että hallitusohjelmassa on sitouduttu vahvasti siihen, että vam-

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp

maisten henkilöiden osallistumismahdollisuuksia työelämään parannetaan ja että työelämään osallistuminen vahvistaa vammaisten henkilöiden toimeentuloa.

Eläkkeensaajan asumistuen muutokset

Eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että asumistuessa huomioon otettavien lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannusten määriä, keskimääräisiä asumismenoja sekä asumismenojen enimmäismääriä ei tarkistettaisi vuosina 2024—2027. Näitä koskevat euromäärät pidettäisiin siten samansuuruisina kuin mitä niistä on säädetty valtioneuvoston asetuksella (977/2022) eläkkeensaajan asumistuen määrätymisperusteista vuodelle 2023.

Valiokunta korostaa, että indeksijäädytyksen vaikutuksia eläkkeensaajien toimeentuloon ja toimeentulotuen tarpeeseen on aktiivisesti seurattava.

Opintotuki

Hallituksen esitykseen sisältyy opintorahan eri määrien indeksijäädytys, jonka vuoksi opintorahan reaalin arvo laskee noin 10 prosenttia vuoteen 2027 mennessä. Jäädytyksen vaikutus on euromääräisesti suurin itsenäisesti asuvalla 18 vuotta täyttäneellä opiskelijalla (enintään n. 32 euroa kuukaudessa). Vastaavasti esimerkiksi itsenäisesti asuvan 17-vuotiaan muussa kuin korkeakoulussa opiskelevan opintorahaan vaikutus on enimmillään 26 euroa kuukaudessa ja vanhempansa luona asuvilla 20 vuotta täyttäneillä opiskelijoilla enimmillään 23 euroa kuukaudessa.

Sivistysvaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota asiantuntijakuulemisessa esille tuotuun huoleen opintotuen ostovoiman heikkenemisestä ja toteaa, että sitä on tarkoitus kompensoida korottamalla opintolainan kuukausimäärää ja nostaa muun muassa opintorahan huoltajakorotuksen tasoa (HE 80/2023 vp).

Sivistysvaliokunta käsittelee lausunnossaan opintorahan ostovoiman laskun ja samaan aikaan nousevan palkkatason mahdollisia vaikutuksia opiskelijoiden valmistumisen viivästymiseen. Lausunnon mukaan uhkana on nähty myös taloushaasteiden hyvinvointia ja oppimista heikentävät vaikutukset. Nuorten talousvaikeuksien todetaan vaikuttavan elämän eri alueilla, ja niiden olevan yksi koulutuksen keskeyttämisen riskiä aiheuttava tekijä. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitusohjelmassa mainittu opintotuen kokonaisuudistus toteutetaan.

Sivistysvaliokunta toteaa, että käsiteltävänä oleva hallituksen esitys liittyy valtiontalouden sopeuttamisen tarpeeseen, ja painottaa, että opiskelijoiden opiskelun ja hyvinvoinnin edellytykset tulee turvata jatkossakin. Opintotuen tulee lausunnon mukaan olla tasoltaan sellainen, että se mahdollistaa päätoimisen opiskelemisen ja kannustaa opintojen suorittamiseen tavoiteajassa. Näistä muutoksista aiheutuvia vaikutuksia tuleekin lausunnon mukaan arvioida — opiskelijoita kuullen — myös opiskelijoiden opiskeluedellytysten kannalta.

Vastaanottoraha

Esitys koskee myös kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain mukaista vastaanottorahaa ja käyttörahaa. Vastaanotto-

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp

direktiivin mukaan vastaanottorahan määrän tulee vastata jäsenvaltion omassa lainsäädännössään tai käytännössään kansalaisilleen vahvistetun riittävän elintason määrää. Vastaanottorahan määrä voi kuitenkin olla pienempi, erityisesti mikäli osa toimeentulosta myönnetään aineellisia hyödykkeinä. Vastaanottorahan perusosan lisäksi henkilöllä on tarvittaessa mahdollisuus hakea harkinnanvaraista täydentävää vastaanottorahaa yksilöllisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvien tarpeelliseksi harkittujen menojen kattamiseksi.

Vastaanottorahan suuruus on vuonna 2011 asetettu 70 prosenttiin toimeentulotuen perusosasta. Vastaanoton hyödykkeinä annettavan osuuden katsottiin tuolloin kattavan loput 30 prosenttia toimeentulotuen perusosasta. Toimeentulotuki ja vastaanottoraha on molemmat sidottu kansaneläkeindeksiin. Tämän tarkoituksena on ollut varmistaa se, että vastaanottodirektiivin vaatima yhteys kansalliseen sosiaaliturvan ja vastaanottorahan välillä säilyy. Tällä hetkellä vastaanottorahan perusosa on saadun selvityksen mukaan noin 63 prosenttia perustoimeentulotuen perusosasta. Vastaanottorahan ja käyttörahan indeksijäädytys vähentää esityksen mukaan etuusmenoja 1,1 milj. euroa ensi vuonna ja 1,8 milj. euroa vuonna 2027 (jos 10,2 prosentin kattosääntö toteutuu).

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että nyt arvioitavan hallituksen esityksen suhdetta perustuslakiin ja sääntämisjärjestystä koskevassa jaksossa ei ole lainkaan tarkasteltu vastaanottorahaa koskevaa säännöshdotusta perustuslain 19 §:n 1 momentin kannalta. Perustuslakivaliokunta piti tätä vakavana puutteena esityksessä. Perustuslakivaliokunnan mielestä asiaa on esityksessä selvitetty siinä määrin puutteellisesti, että sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan on syytä arvioida vastaanottorahan rajaamista pois indeksijäädytyksen piiristä.

Toimeentulotuki on hallituksen esityksessä jätetty indeksijäädytyksen ulkopuolelle, koska kyse on viimesijaisesta sosiaaliturvaetuudesta turvaten perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaisen oikeuden toteutumista. Vastaanottorahassa on vastaavasti kyse viimesijaisesta toimeentuloturvas- ta. Lisäksi valiokunta korostaa, että aikaisempina vuosina tehdyt indeksijäädytykset ovat koskeneet myös vastaanottorahaa.

Vastaanottorahan indeksitarkistusten tekemättä jättäminen suurentaa edelleen etuuden eroa toimeentulotukeen, mitä on pidetty EU-lainsäädännön vaatimuksen vastaanottorahan ja kansalaiselle vahvistettavan riittävän elintason suhteen säilymisen kannalta merkityksellisenä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vastaanottorahan suhdetta kansalliseen sosiaaliturvaan arvioidaan vastaanottorahan pienentämistä koskevan hankkeen aikana. Valiokunta korostaa, että muutosten yhteisvaikutus on otettava vastaanottorahan muuttamista koskevassa hankkeessa huomioon. Valiokunta ei saadun selvityksen perusteella ehdota vastaanottorahan jättämistä indeksijäädytyksen ulkopuolelle.

Vaikutukset hyvinvointialueille

Asumisen sisältäviä hoivapalveluja tuotetaan pääosin palvelujen järjestäjälle eli hyvinvointialueille. Hoivapalvelujen tuottajilla on pitkäaikaisia vuokrasopimuksia hoivakiinteistöjen omistajien kanssa. Vuokrankorotukset seuraavat asiantuntijakuulemisen perusteella suurelta osin elinkustannusindeksiä. Hoiva-asumisen vuokrasopimus solmitaan palveluntuottajan ja asukkaan välillä. Tavanomaisesta vuokrasuhteesta poiketen, vuokra sisältää sähkö-, lämmitys-, vesi- ja kiinteistön ylläpitokustannukset, minkä vuoksi vuokrat ovat kuulemisen perusteella jo nykyisellään

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp

osin alikatteellisia. Käytännössä on tavanomaista, että hoivapalvelutuottajan oikeus veloittaa vuokraa, on rajattu Kansaneläkelaitoksen eläkkeensaajaan asumistuen maksimikorvaukseen. Kun asumisesta perittävä korvaus jäädytetään vuoden 2023 tasolle, siirtyy kansaneläkeindeksin jäädyttämisestä johtuva korotuspaine hoivan palveluhintoihin, joka vaikuttaa hyvinvointialueiden vuoden 2024 talousarvioon heikentävästi.

Valiokunnan saaman erään arvion mukaan hyvinvointialueille aiheutuva kattamaton vuosikulu voi olla vuonna 2024 noin 24 milj. euroa, jos laskelmaan sisällytetään ympärivuorokautisesta tehostetusta palveluasumisesta sekä palveluasuminen vain sellaiset ikääntyneiden asumispalveluiden asukkaat, jotka ovat vuokrasuhteessa. Vastaava kattamaton vuosikulu olisi vuonna 2025 yli 30 milj. euroa ja vuonna 2026 yli 40 milj. euroa. Arviolaskelma on tehty olettaen, että vuokrasuhteisten ikäihmisten asumispalvelujen volyyymi pysyy ennallaan eli paikkamäärä ei laske tai nouse.

Valiokunta pitää puutteena sitä, ettei hallituksen esityksessä ole arvioitu eläkkeensaajan asumistuen indeksijäädytyksen vaikutuksia hyvinvointialueille. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa indeksijäädytyksen vaikutuksia hyvinvointialueiden talouteen.

Lapsilisän korotukset

Lapsiperheiden tukemiseksi esityksellä muutetaan lapsilisälakia korottomalla 10 eurolla kuukaudessa lasta kohden neljännen ja viidennen sekä sitä useamman lapsen lapsilisää ja lapsilisän yksinhuoltajakorotusta. Lisäksi alle kolmivuotiaiden lasten lapsilisää korotetaan 26 eurolla kuukaudessa lasta kohden.

Lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen korotus lisää menoja vuositasolla arviolta 22 milj. euroa, neljännen ja viidennen lapsen lapsilisän korotus 5 miljoona euroa ja alle kolmevuotiaasta maksettavan lapsilisän korotus 43 milj. euroa. Joidenkin lapsiperheiden tulojen kohotessa toimeentulotuen tarpeen arvioidaan vähenevän vuositasolla noin 5 milj. euroa, joten lapsilisien korotusten myötä menojen arvioidaan lisääntyvän vuositasolla yhteensä 65 milj. euroa. Esityksessä arvioidaan toimeentulotuen tarpeen vähenevän korotusten vuoksi vuositasolla noin 5 milj. euroa.

Ehdotetuilla muutoksilla toteutetaan hallitusohjelman kirjausta lapsiperheiden toimeentulon parantamisesta. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta pitää myönteisenä, että lapsilisään esitetyt korotukset kohdistuvat niihin perheisiin, jotka tutkimusten valossa keskimäärin ovat muita useammin köyhyysriskissä eli yksinhuoltajaperheisiin, monilapsisiin perheisiin ja perheisiin, joissa on pieniä lapsia.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta kiinnittää kuitenkin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan tavoin huomiota siihen, että vaikka lapsilisän edellä mainitut korotukset lähtökohtaisesti parantavat niihin oikeutettujen lapsiperheiden taloudellista tilannetta, laskevat toisaalta esitykseen sisältyvät indeksikorotusten tekemättä jättämiset kyseisten etuuksien reaalista tasoa, millä on vaikutusta niissä lapsiperheissä, jossa vanhemmat saavat ehdotetun jäädytyksen piiriin kuuluvia etuuksia. Lapsilisän korotukset eivät kohdistu kaikkiin jäädytettäviä etuuksia saaviin lapsiperheisiin ja korotuksen määrä ei välttämättä vastaa indeksitarkistusten tekemättä jättämisestä aiheutuvaa menetystä.

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mukaan on myös huomioitava, että sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön sosiaaliturvan muutoksia koskevat vaikutusarviot osoittavat muutosten vahvistavan työnteon kannustimia. Työn tekemisen ja lisätyön vastaanottamisen kannusteiden parantuminen on huomioitava myönteisenä asiana myös lapsiperheiden toimeentulon mahdollisen parantumisen kannalta.

Yhteisvaikutukset

Indeksijäädytyksen piirissä olevien etuuksien saajiin kohdistuu lisäksi muita vuoden 2024 aikana suunniteltuja muutoksia, kuten työttömyysturvaan (HE 73/2023 vp) ja asumistukeen (HE 74/2023 vp) ehdotetut muutokset. Työttömyysturvaan ehdotetut muutokset ja etuuksien indeksijäädytys lisäävät yleisen asumistuen ja viimesijaisen toimeentulotuen tarvetta. Toimeentulotuen asumismenoja koskevan sääntelyn muuttaminen (HE 58/2023 vp) puolestaan kiristää asumismenojen huomioon ottamista toimeentulotuessa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut asumistuen ja työttömyysturvan muutoksia ja etuuksien indeksijäädytysten yhteisvaikutuksista erillisen selvityksen. Selvityksen mukaan pienituloisuus tulee kasvamaan ja käytettävissä olevien tulojen suhteelliset muutokset ovat suurimpia pienituloisimmissa tulokymmenyksissä. Perhetyypeittäin tarkasteltaessa havaittiin, että selvästi suurimmat vaikutukset kohdistuvat nuoriin yhden hengen talouksiin ja nuoriin lapsettomiin pareihin. Lapsiperheisiin kohdistuvat vaikutukset ovat kokonaisuudessa pienempiä kuin työikäisiin lapsettomiin kotitalouksiin. Yksinhuoltajissa häviäjiä on myös suuri osuus, mutta käytettävissä olevien tulojen pieneneminen yli 10 prosentilla on harvinaisempaa kuin työikäisissä yhden hengen talouksissa. Selvityksessä ei oteta huomioon toimeentulotukeen ehdotettuja muutoksia.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnittää perustuslakivaliokunnan tavoin valtioneuvoston huomiota eduskunnan käsiteltävinä olevien esitysten yhteisvaikutusten arviointien puutteisiin erityisesti niiden perus- ja ihmisoikeusvaikutuksien osalta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemykseen siitä, että valtioneuvoston on välttämätöntä seurata tarkasti esityksen vaikutuksia erityisesti perustuslain 19 §:ssä turvattujen oikeuksien kannalta ja ryhtyä tarvittaessa havaittujen ongelmien korjaamiseen. Lisäksi valtioneuvoston tulee seurata ehdotettujen muutosten vaikutuksia lapsiperheiden asemaan ja toimeentulotuen käyttöön.

Ehdotettujen muutosten vaikutuksia sekä valtakunnallisesti että alueellisesti on tarpeellista seurata ja arvioida. Erityisesti tulee seurata ehdotettujen muutosten vaikutuksia toimeentulotarpeeseen, lapsiperheiden asemaan ja lapsikäyhyteen. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, että tilastollisen seurannan lisäksi vaikutuksia selvitetään seurantatutkimuksella, koska esimerkiksi työllisyyden kannusteisiin vaikuttaa erityisesti talouden suhdannetilanne eikä muutosten vaikutuksia ole siten mahdollista suoraan arvioida tilastojen perusteella. Seurantatutkimukseen tulee yhdistää myös perustuslakivaliokunnan edellyttämä perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointi.

Lisäksi valiokunta korostaa, että perusturvan riittävyttä arvioidaan neljän vuoden välein perusturvan riittävyden arviointiraportissa kansaneläkeindeksistä annetun lain 4 a §:n mukaisesti. Perusturvan riittävyttä arvioitaessa otetaan huomioon henkilön tai kotitalouden saamat Kansanelä-

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp

kelaitoksen toimeenpanemat etuudet sekä toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukainen toimeentulotuki.

Perusturvaa seurataan myös ihmisoikeussopimukseen liittyvien määräaikaisraportointien yhteydessä. Suomi on sitoutunut sekä Yhdistyneiden kansankuntien (YK:n) että Euroopan neuvoston (EN) piirissä tehtyihin ihmisoikeussopimukseen. Näistä sosiaaliturvan kannalta tärkeimpiä ovat EN:n Uudistettu sosiaalinen peruskirja sekä YK:n taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva yleissopimus. Ihmisoikeussopimusten toimeenpanon valvontamekanismit määritellään sopimuksissa. Käytännössä valvonta tapahtuu valtioiden toimittamien määräaikaisraporttien kautta.

Esityksen valmistelu

Perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunnossaan valmistelussa järjestetyn lausuntokierroksen lyhyiden perusteella valtioneuvoston huomiota hyvän lainvalmistelutavan noudattamiseen (kappale 22).

Perustuslakivaliokunta totesi, että esityksen vaikutusten arviot eivät säästövaikutusten arviota lukuun ottamatta sisällä arviota ristikkäisvaikutuksista muiden hallituksen vuodelle 2024 linjauksien sosiaaliturvan muutosten kanssa. Yhteisvaikutuksia on kuitenkin käsitelty sosiaali- ja terveysministeriön valmistelemissa muistiossa (Vuoden 2024 sosiaaliturvamutosten yhteisvaikutusten arviointi). Perustuslakivaliokunnan mielestä kyseistä muistiota voidaan pitää vaikutusten arviointien kannalta sinänsä varsin kattavana vuoden 2024 osalta. Seuraaville vuosille kasautuvia vaikutuksia indeksijäädysten osalta ei ole arvioitu. Perustuslakivaliokunta piti lisäksi ongelmallisena, ettei muistioon sisälly nimenomaista tarkastelua esitysten perusoikeus- ja ihmisoikeusvaikutuksista. Perustuslakivaliokunta on todennut perusoikeuksien yksilökohtaisuudesta johtuvan, että vaikutusarvioiden laadinnassa erityistä huomiota on syytä kiinnittää niihin tapauksiin, joiden kohdalla negatiiviset vaikutukset ovat suurimmillaan tapausten mahdollisesta vähäisestä lukumäärästä huolimatta.

Perustuslakivaliokunnan mukaan perusoikeuksien tasoon liittyvien ehdotettujen muutosten ja tulevien muiden uudistusten yhteisvaikutus ei saa muodostua kohtuuttomaksi. Perustuslakivaliokunta on myös todennut, että samaan asiakokonaisuuteen liittyvien uudistusten toteuttaminen erillisillä hallituksen esityksillä voi merkitä sitä, että valiokunta joutuu arvioimaan tiettyä esitystä puutteellisten tietojen perusteella eikä voi ottaa arvioinnissaan huomioon eri esitysten kumulatiivisia vaikutuksia. Perustuslakivaliokunta on myös huomauttanut, että samaan lainsäädäntökokonaisuuteen liittyvät samanaikaiset uudistukset tulisi pyrkiä kokoamaan yhteen hallituksen esitykseen tai arvioimaan tällaisten samoihin perusoikeuksiin liittyvien uudistusten vaikutuksia mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Valiokunnan mukaan kysymys on myös perustuslain 47 §:ssä tarkoitettusta eduskunnan tietojensaantioikeudesta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan lainvalmisteluun kohdistamaan kritiikkiin ja korostaa lisäksi, että eduskunnalle tulee varata lakiehdotusten käsittelyyn riittävä ja kohtuullinen aika.

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp

Seuranta

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää perustuslakivaliokunnan tavoin selvänä, että valtioneuvoston on tarkoin seurattava indeksin jäädytyksen vaikutuksia ja ryhdyttävä tarvittaessa havaittujen ongelmien korjaamiseen. Seurannassa on otettava huomioon myös muiden sosiaaliturvaetuuksien muutosten kanssa muodostuvat yhteisvaikutukset. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa asiasta lausumaa. (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024—2027

1 §. 1 §. Valiokunta ehdottaa 1 momentin 2 kohdan muuttamista valiokunnan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annettuun lakiin ehdottamien muutosten perusteella (StVM 11/2023 vp, HE 60/2023 vp). Muutos tarkoittaa, että indeksitarkistusten tekemättä jättäminen koskisi yleisesti kaikkia kuntoutuslain mukaisia kuntoutusrahoja sekä lain voimaan tullessa jo myönnettyjä että uusia kuntoutusrahoja.

Valiokunta ehdottaa 1 momentin 3 kohdan muuttamista siten, että indeksijäädytyksen piiriin tulisi myös hallituksen esityksessä HE 73/2023 vp ehdotettu työssäoloehto kerryttävän tulorajan euromäärä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 75/2023 vp sisältyvät 2.—4. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 75/2023 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. (Valiokunnan lausumaehdotus)

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024—2027

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä sairausvakuutuslain (1224/2004) 11 luvun 10 §:ssä, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 67 §:ssä, työttömyysturvain (1290/2002) 14 luvun 1 §:n 1 momentissa ja 1 b §:n 1 momentissa, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 26 §:ssä, yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 51 §:n 1 ja 3 momentissa, eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 17 §:n 2 momentin 7 kohdassa ja 53 §:n 1 momentissa, opintotukilain (65/1994) 11 §:n 8 momentissa, aikuiskoulutusetuuksista annetun lain (1276/2000) 31 §:n 1 momentissa sekä kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) 22 §:n 1 momentissa säädetään, seuraavia kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottuja etuuksia ja rahamääriä ei tarkisteta vuosina 2024—2027:

- 1) sairausvakuutuslain mukaisten päivärahaetuksien vähimmäismäärä;
- 2) Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaiset kuntoutusrahojen määrät;
- 3) työttömyysturvain mukaisen peruspäivärahan, peruspäivärahan korotusosan ja lapsikorotuksen määrät sekä palkansaajan työssäoloehto kerryttävän tulon määrä;
- 4) lasten kotihoidon tuesta ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain mukaiset etuudet;
- 5) yleisestä asumistuesta annetun lain mukaiset rahamäärät;
- 6) eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain mukaiset rahamäärät;
- 7) opintotukilain mukaisen opintorahan, opintorahan huoltajakorotuksen ja oppimateriaalisien määrät;
- 8) aikuiskoulutusetuuksista annetun lain mukaisen aikuiskoulutustuen perusosan määrä;
- 9) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain mukainen vastaanottoraha ja käyttöraha.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2027. Jos kansaneläkeindeksistä annetun lain (456/2001) mukaisesti vahvistettu kansaneläkeindeksin pis-

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp

teluku on jonain vuotta 2027 edeltävänä lain voimassaolovuotena vähintään 2009, lakia sovelletaan kuitenkin vain kyseisen vuoden loppuun.

Edellä 1 §:ssä tarkoitettujen lakien mukaisia kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia ja rahamääriä muutetaan tämän lain viimeisen soveltamisvuoden alusta siten, että kansaneläkeindeksin pisteluvulla 2009 tarkistettuna ne ovat saman suuruiset kuin voimassa olevat etuudet ja rahamäärät ovat kansaneläkeindeksin pisteluvulla 1 805 tarkistettuna. Etuuksiin ja rahamääriin tehdään indeksitarkistus lain viimeisen soveltamisvuoden kansaneläkeindeksin pisteluvulla. Yleisestä asumistuesta annetussa laissa säädettyjä elinkustannusindeksiin sidottuja enimmäisasumismenoja tarkistetaan tämän lain viimeisen soveltamisvuoden alusta viimeistä edellisen soveltamisvuoden lokakuun elinkustannusindeksin pisteluvun ja pisteluvun 2 461 suhteella.

Jos vuoden 2027 kansaneläkeindeksin pisteluku on alle 2009, edellä 1 §:ssä tarkoitettujen lakien mukaisia kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia ja rahamääriä muutetaan tämän lain voimassaolon päättymistä seuraavan vuoden alusta siten, että vuoden 2027 kansaneläkeindeksin pisteluvulla tarkistettuna ne ovat saman suuruiset kuin voimassa olevat etuudet ja rahamäärät ovat kansaneläkeindeksin pisteluvulla 1 805 tarkistettuna. Yleisestä asumistuesta annetussa laissa säädettyjä elinkustannusindeksiin sidottuja enimmäisasumismenoja tarkistetaan tämän lain voimassaolon päättymistä seuraavan vuoden alusta vuosien 2027 ja 2026 lokakuun elinkustannusindeksien pistelukujen suhteella.

2.

Laki

eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 54 §:n 3 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 54 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1103/2016.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 54 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 54 §:ään siitä lailla / kumotun 3 momentin tilalle väliaikaisesti uusi 3 momentti seuraavasti:

54 §

Lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannusten sekä asumismenojen enimmäismäärien tarkistaminen

Sen estämättä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannuksia, keskimääräisiä asumismenoja sekä asumismenojen enimmäismääriä koskevat euromäärät ovat vuosina 2024—2027 samat kuin vuonna 2023.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2027. Jos kansaneläkeindeksistä annetun lain (456/2001) mukaisesti vahvistettu kansaneläkeindeksin pisteluku on jonain vuotta 2027 edeltävänä lain voimassaolovuotena vähintään 2009, lakia sovelletaan kuitenkin vain kyseisen vuoden loppuun.

4.

Laki

lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lapsilisälain (796/1992) 7 §, sellaisena kuin se on laeissa 1218/2019 ja 559/2022, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp

7 §

Lapsilisä on lasta kohden 94,88 euroa kalenterikuukaudessa.

Jos 6 §:ssä tarkoitetulla henkilöllä on oikeus nostaa lapsilisää useammasta kuin yhdestä lapsesta, lapsilisän määrä on toisesta lapsesta 104,84 euroa, kolmannesta lapsesta 133,79 euroa, neljänestä lapsesta 173,24 euroa ja jokaisesta seuraavasta lapsesta 192,69 euroa kalenterikuukaudessa.

Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä maksetaan korotettuna 73,30 eurolla kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajalla tässä laissa tarkoitetaan lapsilisän nostamiseen oikeutettua henkilöä, joka ei lapsilisän maksukuukauden alkaessa ole avioliitossa tai joka ennen maksukuukauden alkua on muuttanut puolisostaan erilleen yhteiselämän lopettamiseksi. Yksinhuoltajana ei kuitenkaan pidetä henkilöä, joka avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa toisen henkilön kanssa.

Jos lapsi on 11 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla laitospäivä- tai perhehoidossa ja lapsilisä maksetaan hyvinvointialueelle taikka jos lapsilisä 12 §:n 1 momentin nojalla maksetaan lapselle itselleen, lapsilisä on 94,88 euroa kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä kuitenkin maksetaan korotettuna 73,30 eurolla kalenterikuukaudessa.

Poiketen siitä, mitä 1—4 momentissa säädetään, lapsilisä on alle 3-vuotiaista lasta kohden 120,88 euroa kalenterikuukaudessa. Korotettu lapsilisä maksetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka kuluessa lapsi on syntynyt tai oikeus lapsilisään alkanut, sen kalenterikuukauden loppuun, jonka kuluessa lapsi täyttää 3 vuotta. Jos 6 §:ssä tarkoitetulla henkilöllä on oikeus nostaa lapsilisää useammasta kuin yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta, lapsilisän määrä on toisesta lapsesta 130,84 euroa, kolmannesta 159,79 euroa, neljänestä lapsesta 199,24 euroa ja jokaisesta seuraavasta lapsesta 218,69 euroa kalenterikuukaudessa. Jos alle 3-vuotias lapsi on 11 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla laitospäivä- tai perhehoidossa ja lapsilisä maksetaan hyvinvointialueelle, lapsilisä on 120,88 euroa kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä maksetaan korotettuna 73,30 eurolla kalenterikuukaudessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 7 §:n 5 momenttia sovelletaan 1 päivästä huhtikuuta 2024.

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa aktiivisesti indeksijäädetyksen vaikutuksia eri etuudensaajaryhmiin ja eri sosiaaliturvaetuuksien muutosten kanssa mahdollisesti muodostuviin yhteisvaikutuksiin ja ryhtyy havaittujen ongelmien korjaamiseen.

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp

Helsingissä 1.12.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Kiuru sd
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Li Andersson vas
jäsen Kim Berg sd
jäsen Bella Forsgrén vihr (osittain)
jäsen Hilikka Kemppe kesk (osittain)
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Ville Merinen sd
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Päivi Räsänen kd (osittain)
jäsen Pia Sillanpää ps
jäsen Oskari Valtola kok
jäsen Henrik Wickström r
jäsen Ville Väyrynen kok
varajäsen Jari Koskela ps (osittain)
varajäsen Milla Lahdenperä kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp
Vastalause 1/sd, vihr, vas

Vastalause 1

Perustelut

Indeksijäädytykset heikentävät kohtuuttomasti pienituloisten toimeentuloa

Hallitus esittää useiden sosiaaliturvaetuuksien indeksitarkistusten jäädyttämistä vuosille 2024—2027. Jäädytykset koskevat mm. työttömyysturvaa, yleistä asumistukea, eläkkeensaajan asumistukea, opintorahaa, opintorahan huoltajakorotusta ja oppimateriaalisää, sekä vähimmäismääräisiä sairaus- ja vanhempainpäivärahoja, Kelan kuntoutusetuuksia. Jäädytys koski myös kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain mukaista vastaanottorahaa ja käyttörahaa. Indeksitarkistukset jätettäisiin tekemättä neljän vuoden ajan, kuitenkin niin että enimmäisvaikutus olisi enintään -10,2 prosenttia. Tämä tarkoittaa merkittävää, pysyvää leikkausta jäädytyksen kohteena oleviin sosiaaliturvaetuuksiin. Emme kannata etuuksien indeksijäädytyksiä ja esitämme, että hallituksen esitys hylätään.

Hallituksen esityksessä todetaan, että perusturvan riittävyyden arviointiryhmän raportin mukaan Suomen perusturvaetuudet yhdessä asumistuen kanssa eivät riitä kattamaan viitebudjettien mukaista kulutustasoa takuueläkettä lukuun ottamatta. Perusturvan riittävyys on heikointa korkeiden asumiskustannusten alueilla eli suurissa kaupungeissa, mutta toimeentulotuki tasaa alueellisia eroja, koska se korvaa vähävaraisten kohtuulliset asumismenot kokonaan. Nyt hallitus on pitänyt jäädyttämässä etuuksien indeksejä, myös mm. leikkaamassa merkittävästi asumistukea sekä kiristämällä toimeentulotuessa hyväksytyjä asumismenoja. Myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on toistuvasti arvioinut Suomen perusturvan tason liian matalaksi jo nyt täyttääkseen riittävän vähimmäisturvan tason kriteerit. Suomi on saanut asiasta komitealta useamman huomautuksen. Hallituksen esitys perusturvaetuuksien indeksien jäädyttämiseksi usean vuoden ajalta heikentää pysyvästi perusturvan tasoa ja heikentää sitä myös suhteessa viimesijaiseksi tarkoitettuun toimeentulotukeen.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on kritisoitu leikkauksia ja niiden kasautuvaa vaikutusta pienituloisiin ihmisiin ja perheisiin, joilla on jo lähtökohtaisesti vaikeaa selviytyä arjen kuluista etenkin kiihtyneen inflaation oloissa. Myös perustuslakivaliokunta pitää lausunnossaan huolestuttavana, että sääntelyn vaikutukset kohdistuvat voimakkaimmin pienituloisiin henkilöihin ja kotitalouksiin. Yksittäisetkin kymmenien eurojen vähennykset etuuteen ovat pienituloisille suuria. Kahta tai useampaa etuutta saavan kohdalla jo yksittäisenkin vuoden indeksitarkistusten tekemättä jättämisen vaikutus kertautuu, koska muutos kohdistuu samanaikaisesti useampaan etuuteen. Mikäli moni perheenjäsen saa etuuksia, vaikutukset moninkertaistuvat.

Valtiovarainministeriön arviointimuiston mukaan indeksijäädytysten työllisyysvaikutus on noin 18 600 työllistä. Kuitenkin ylivoimaisesti suurimmalle osalle etuuksien saajista indeksien jäädytys tarkoittaa pelkkää leikkausta arjen toimeentuloon. Hallituksen esityksen mukaan esitys lisäisi pienituloisten määrää 41 600 henkilöllä, joista lapsia on 3 900. Kelan arvion mukaan esitys lisää pienituloisissa perheissä asuvien lasten määrää 2,8 prosentilla. Noin 120 000 lasta Suomessa elää jo nyt pienituloisissa perheissä ja lapsiperheköyhyys ja sen seuraukset ovat liian monen lapsen ja nuoren arkea. Esitys tulee lisäämään toimeentulotuen tarvetta. Esityksen perustelujen mukaan

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp
Vastalause 1/sd, vihr, vas

toimeentulotukimenot kasvavat ensi vuonna 12,1 milj. euroa ja enimmillään 40 milj. euroa vuonna 2027. On huomattava, että toimeentulotuki on vahvasti kontrolloitu ja tarveharkintainen viimesijainen etuus, jonka käytön lisääminen ei ole järkevää sosiaali- eikä työllisyyspolitiikkaa. Pitkäaikaisella toimeentulotukiasiakkuudella on myös todettu olevan yhteys hyvinvoinnin ja terveyden ongelmiin sekä ylisukupolviseen huono-osaisuuteen. Erityisesti toimeentulotuen saannin pitkittyessä lasten hyvinvointiongelmat yleistyvät. Valiokunnan asiantuntijakuulemisten mukaan pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden vanhempien lapsista lähes kolme neljästä oli saanut myös itse toimeentulotukea ja lähes puolet oli vailla peruskoulun jälkeistä jatkotutkintoa. Taloudelliset hankaluudet näkyvät nuorten elämässä esimerkiksi hoitoa vaativina mielenterveyden ongelmina, heikompina kouluarvosanoina sekä lyhyempänä koulutuspolkuna.

Takuueläke ja kansaneläke rajataan jäädytysten ulkopuolelle ja näin turvataan eläkeläisten toimeentuloa. Jäädytys kuitenkin koskee eläkkeensaajan asumistukea, jota moni kaikkein pienituloisimmista eläkeläisistä saa. Jäädytysten ulkopuolelle taas jää lääkekorvauksen vuosiomavastuu (ns. lääkekatto), mikä tarkoittaa korvattavien lääkekustannusten omavastuun yläraja nousua. Myös sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen nostaminen on hallituksen ohjelmassa, samoin kuin lääkkeiden arvonlisäveron korotus. Nämä toimet yhdessä heikentävät entisestään kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten asemaa. Eläkkeensaajan asumistuella on suuri merkitys pienen eläkkeen täydentäjänä. On myös huomioitava, että eläkkeensaajien mahdollisuudet hankkia lisätuloja ovat rajalliset.

Indeksijäädytykset koskevat myös opiskelijoiden opintorahaa ja huoltajakorotusta. Lisäksi asumistuen jäädytys sekä hallituksen esittämä asumistuen mittava leikkaaminen heikentävät opiskelijoiden toimeentuloa. Opintorahan indeksikorotuksia on vuosien mittaan tehty vaihtelevasti ja siksi se on menettänyt ostovoimaansa jo ennen nyt käsittelyssä olevaa hallituksen esitystä noin 160 euron arvosta viimeisen 30 vuoden aikana. Nyt esitettävä opintorahan indeksijäädytys heikentää tukea arviolta 31,70 euroa kuukaudessa vuoden 2027 indeksillä korotettuun tasoon nähden. Yksinasuvalle päätoimiselle opiskelijalle asumistuen indeksijäädytys taas tarkoittaisi vuonna 2027 noin 32—48 euron leikkausta. Indeksijäädytysten vaikutus siis olisi yksinasuvaan päätoimiseen opiskelijaan noin 64—80 euroa kuukaudessa, minkä lisäksi asumistuen leikkaus opiskelijan kohdalla on keskimäärin 76 euroa kuukaudessa. Tämä mittaluokan leikkaukset ovat opiskelijan pienissä tuloissa erittäin suuria. Leikkauksilla on vaikutus paitsi arjen toimeentuloon, myös opiskelujen etenemiseen. Myös kannuste jatkaa opiskelua tai siirtyä opiskelijaksi muusta elämäntilanteesta heikkenevät, kun opintojen aloittaminen tarkoittaisi entistäkin suurempaa heikennystä kuukausittaiseen toimeentuloon. Erityisesti pienempituloisista perheistä tulevien nuorten tai heikoimmista tilanteissa olevien opiskelijoiden tilanne vaikeutuu. Esitys voimistaa opiskelijoiden taloudellista eriytymistä, heikentää opiskelukykyä ja lisää myös velkaantumista. Opintotuen tulee mahdollistaa täysipäiväinen opiskelu ja se, että opiskelijat voivat keskittyä opintoihinsa ja valmistua ajallaan.

Jäädytys koskee myös kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain mukaista vastaanottorahaa ja käyttörahaa. Vastaanottorahassa on kyse viimesijaisesta toimeentuloturvasta kuten toimeentulotuessa, joka on nyt rajattu indeksijäädytysten ulkopuolelle. Molempien etuuksien indeksisidonnaisuus on turvannut myös vastaanottodirektiivin edellyttämän yhteyden kansallisen sosiaaliturvan ja vastaanottorahan välillä. Vastaanottorahan suuruus on vuonna 2011 asetettu 70 prosenttiin toimeentulotuen pe-

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp
Vastalause 1/sd, vihr, vas

rusosasta. Puutteellinen perustoimeentulo lisää riskiä joutua haavoittuvaan asemaan ja altistumista ihmiskaupalle. Esimerkiksi ihmiskaupan uhrit ovat usein heikossa asemassa ja voivat olla täysin riippuvaisia ihmiskaupparikoksen tekijästä tai tekijöistä. Perustuslakivaliokunnan mukaan indeksijäädytysesityksessä ei ole lainkaan tarkasteltu vastaanottorahaa koskevaa säännösehdotusta perustuslain 19 §:n 1 momentin kannalta, mikä on vakava puute esityksessä. Katsomme, että myös vastaanottorahaan tulee tehdä lakisääteiset indeksikorotukset ja perustuslakivaliokunnan kehoitus arvioida vastaanottorahan rajaamista pois indeksijäädytyksen piiristä olisi tullut huomioida.

Esityksessä myös esitetään nostettavaksi lapsilisän yksinhuoltajakorotusta ja alle kolmivuotiaiden lasten sekä neljännen ja viidennen ja sitä useamman lapsen lapsilisää. Korotukset eivät kompensoi riittävästi nyt esitettäviä etuuskien jäädytyksiä eivätkä etenkin hallituksen esittämiä muita etuusheikennyksiä. Lapsilisien korotukset eivät kohdistu vain niille, joilta hallitus leikkaa ja jäädyttää etuuksia, vaan myös hyvätuloisille lapsilisän saajille. Sen sijaan korotukset eivät paranna kaikkein pienituloisimpien, eli toimeentulotukea saavien lapsiperheiden taloutta.

Toistamme aiemmista hallituksen leikkauksista tekemiemme vastalauseiden kritiikin siitä, että hallitus tekee useita mittavia perusturvaleikkauksia, jotka kohdistuvat samoihin ihmisiin ja perheisiin ja kumuloituvat myös tulevaisuuteen. Esitykset on tehty ilman riittäviä yhteisvaikutusarvioita. Huolimatta asiantuntijoiden painavista lausunnoista ja perustuslakivaliokunnan huomautuksista, hallitus ei ole ollut valmis tuomaan kokonaisvaikutusten arviota — erityisesti perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta — valiokunnan käyttöön asiallisen lainsäädäntötyön turvaamiseksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 4. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että 1.—3. lakiehdotus hylätään ja

että hyväksytään yksi lausuma. (Vastalauseen lausumaehdotus)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee lainsäädäntömuutokset, joilla tataan myös toimeentulotukea saaville lapsiperheille nyt esitettävää lapsilisäkorotusta vastaava tulo.

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp
Vastalause 1/sd, vihr, vas

Helsingissä 4.12.2023

Ilmari Nurminen sd
Krista Kiuru sd
Kim Berg sd
Ville Merinen sd
Bella Forsgrén vihr
Laura Meriluoto vas

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp
Vastalause 2/kesk

Vastalause 2

Perustelut

Keskustan sosiaali- ja terveysvaliokuntaryhmä jakaa hallituksen tavoitteen vahvistaa julkista taloutta lisäämällä työn kannustimia ja purkamalla työn vastaanottamista estäviä kannustinloukkuja. Talous pitää laittaa kuntoon ja saada yhteiskunta kestäväälle pohjalle. Tämä siksi, että meillä olisi hyvinvointivaltio myös tulevaisuudessa. Talouden kasvu ja työpaikat ovat kestävin ratkaisu Suomen velka- ja alijäämäongelmiin.

Keskustalle on tärkeää, että leikkaukset sosiaaliturvaan tapahtuvat oikeudenmukaisesti ja kokonaisvaikutustenarviointien pohjalta. Valiokunnassa on ollut samanaikaisesti käsittelyssä indeksien jäädytyksiä koskevan lakiesityksen kanssa yleistä asumistukea ja työttömyysturvaa koskevat lakiesitykset. Valiokunnan kuultavina olleiden asiantuntijoiden mukaan näiden lakiesitysten ehdottamat leikkaukset tulevat kohdistumaan samoihin ihmisryhmiin. Kuitenkaan sosiaaliturvaan kohdistuvien leikkausten yhteisvaikutusten arviointia ei ole kyetty ministeriöissä tekemään tyydyttävällä tavalla.

Keskustan valiokuntaryhmä kannattaa lakiesitystä mutta kantaa erityisesti huolta lakiesityksen mahdollisista vaikutuksista lapsiperheisiin ja pienituloisiin naisiin. Laki indeksien jäädyttämisestä tulee kasvattamaan hyvinvointialueiden menoja.

Lapsiperheet

Keskustan valiokuntaryhmän mielestä lapsilisiin esitetyt korotukset ovat sisänsä positiivisia perheiden tukemisen ja lapsiperheköyhyyden vähentämisen näkökulmasta. Ne eivät kuitenkaan kompensoi useille pienituloisille perheille kohdistuvia muita sosiaaliturvaan kohdistuvia leikkauksia vaan asettavat perheet keskinäiseen eriarvoiseen asemaan.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan hallituksen suunnittelemien toimien yhteisvaikutukset ovat lisäämässä lapsiperheiden köyhyysriskiä merkittävästi mm. STM:n julkaiseman kokonaisarvion mukaan. Käytännössä työttömyysturvan lapsikorotusten poiston kompensoiminen osittain lapsilisän korotuksilla siirtää tuloja pienituloisilta lapsiperheiltä parempituloisille lapsiperheille. Keskusta yhtyy THL:n arvioon, etteivät eri toimet yhteensä täytä tavoitetta lapsiperheiden toimeentulon parantamiseksi vaan pikemminkin niiden vaikutus voi osoittautua päinvastaiseksi.

Kotihoidontuen ja yksityisen hoidontuen indeksitarkistusten tekemättä jättämisellä on vaikutusta julkisen varhaiskasvatuksen kysyntään.

Pienituloiset naiset

Asiantuntijakuulemisissa nousi toistuvasti huoli, että useiden etuuksien indeksijäädytykset kohdistuvat enemmän naisiin kuin miehiin. Indeksikorotusten tekemättä jättämisen arvioidaan koh-

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp
Vastalause 2/kesk

distuvan pikkulapsiperheissä enemmän naisiin kuin miehiin. Vähimmäismääräistä vanhempainpäivärahaa maksetaan selvästi useammin naisille kuin miehille.

Myös työttömyysturvan leikkausten on arvioitu osuvan enemmän naisiin kuin miehiin, koska naiset saavat enemmän esimerkiksi lapsikorotuksia. Suojaosan poisto osuu erityisesti naisiin, koska osa-aikainen työ on yleistä naisvaltaisella kaupan alalla. Myös vähimmäismääräistä sairauspäivärahaa maksetaan hieman enemmän naisille kuin miehille. Lisäksi opintorahan saajista suurempi osa on naisia. Sekä yleistä asumistukea että eläkkeensaajan asumistukea maksetaan useammin naisille kuin miehille.

Hyvinvointialueet

Valtaosa ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoivan asiakkaista ovat eläkkeensaajan asumistuen saajia.

Asumisen sisältäviä hoivapalveluita tuotetaan pääosin palveluiden järjestäjälle, eli hyvinvointialueille. Hoivapalveluiden tuottajilla on pitkäaikaisia vuokrasopimuksia hoivakiinteistöjen omistajien kanssa. Vuokrankorotukset seuraavat suurelta osin elinkustannusindeksiä. Hoiva-asumisen vuokrasopimus solmitaan palveluntuottajan ja asukkaan välillä. Tavanomaisesta vuokrasuhteesta poiketen, vuokra sisältää sähkö-, lämmitys-, vesi- ja kiinteistön ylläpitokustannukset, mistä johtuen vuokrat ovat jo nykyisellään osin alikatteellisia.

Nykykäytännön mukaan on tavanomaista, että hoivapalvelutuottajan oikeus veloittaa vuokraa, on rajattu Kelan eläkkeensaajaan asumistuen maksimikorvaukseen. Mikäli asumisesta perittävä korvaus jäädytetään vuoden 2023 tasolle, siirtyy kansaneläkeindeksin jäädyttämisestä johtuva korotuspaine hoivan palveluhintoihin, mikä vaikeuttaa ja vääristää hoivan tuottamistapojen kustannusvaikuttavuusvertailua. Palveluhintojen nostot kuitenkin vaikuttaisivat suoraan hyvinvointialueiden vuoden 2024 talousarvioon heikentävästi.

Keskustan valiokuntaryhmä on huolissaan siitä, että kokoomuksen ja perussuomalaisen johtama hallitus ei ole lakiesityksessä kartoittanut riittävästi eläkkeensaajien asumistukeen kohdistuvan indeksijäädytyksen vaikutusta hyvinvointialueiden talouteen. Hyvinvointialueet kamppailevat useista ennakoimattomista muutuskustannuksista aiheutuneiden alijäämien kanssa, joten mahdolliset uudet lisämenot olisi välttämätöntä ennakoida.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään ja

että hyväksytään kaksi lausumaa. (Vastalauseen lausumaehdotukset)

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp
Vastalause 2/kesk

Vastalauseen lausumaehdotukset

- 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa indeksien jäädytyksen vaikutuksia lapsiperheiden ja pienituloisten naisten toimeentuloon.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa eläkkeensaajien asumistukeen kohdistuvan indeksijäädytyksen mahdollisia vaikutuksia hyvinvointialueiden talouteen.*

Helsingissä 4.12.2023

Hilkka Kemppi kesk
Hanna-Leena Mattila kesk